

zraka sunca. A onda se kikut ponovi i ružno struganje postade toliko glasno da su mu uši ječale.

Poklopi uši rukama jer nije mogao podnijeti te stravične zvukove, i zagleda se u toranj hrama nastojeći vidjeti tko čini sve to. I vidje: potpuno gola djevojka, bezočno bludnog tijela, iskoči na žicu iz koje se izvi nježan, blag zvuk, neiskazivo mek. Htio je vrisnuti, ali ništa ne izide iz njegovoga grla, sleđenog kao i tijelo.

Djevojka je na žici izvodila neki čudan ples u kojemu je stalno desnu nogu dizala u stranu i otkrivala mu sablažnjivu crnu plohu. On zatvori oči i pokri ih rukama, ali je i kroz očne kapke i ruke vidio mračnu plohu između potpuno bijelih, kao bolest ili svila bijelih, butina.

Okrenu se da ne vidi tu sablazan, a ona se počeo smijati onim bludnim kikutom. Potrčea niz stepenice, s trga, i kad je prešao već desetak stepenica začu glas koji je ličio na uzvik prilikom pogrešnog koraka, prije pada. Okrete se, željan da je vidi kako pada, da vidi kako će se razmrskati o kamene ploče, željan osvete i iskupljenja, siguran da će njezina krv i proliveni mozak biti konačno oslobođenje od grijeha koji ga progoni. I zaista je bila pred samim padom, nagnuta naprijed i sva u grču kojim je nastojala zadržati tijelo. U njemu sve zatrepri od nade, ali se ona samo zakikota i podiže desnu nogu. On se okrete i potrčea kao da su mu sve nečiste misli i prizori u srcu, a kletve zbog njih za vratom.

Srećom, stražari na ulaznoj gradskoj kapiji znali su ga i nisu ga zaustavljali, a on je trčeo kroz polja, pored sela, preko pustare. Nedaleko od svoga imanja se srušio, iznemogao, i zavukao glavu pod busen da priguši kikut koji ga je pratio sve vrijeme, i tu zaspao kao preklan, tako čvrsto da se probudio tek kasno u noći, i tek tada nastavio put do kuće. Tu je ponovo zaspao i onda mu je druga hudoba izašla na san.

A sada mu se pričini isto kikutanje i isto struganje. Potrčea kući, kao onda s trga (nadajući se da će trčanje i zavlačenje glave pod busen opet biti spas), spreman da se potpuno ukopa u zemlju, samo da ušutka te glasove. Ali se oni više ne javiše, sigurno su mu se samo pričini. Mirno je došao u sobu koju je jutros vidio ispunjenu malim

debelim hudobicama s plavim loknavim kosama i debelim smežuranim licima i obješenom kožom. Sada ni njih nije bilo, ali je zato bila ista tolika muka, bila je teška obaveza da sve zapiše.

»Velečasni oče, ja sam težak i proklet, oprosti mi, bože moj. Ja sam u prošleme svetom ratu ostao bez jezika kojim sam izrekao težak grijeh, i od tada se u mojoj jadnoj pregrađenoj duši kupe zla i grijesi koje ti nisam mogao izreći, moj velečasni oče. Zato su se u mojoj mutnoj glavi prije dva dana, kad si zatražio od nas da pobijemo starce da bismo mogli dati više hrane novim svetim ratnicima, porodile grešne misli koje se nisu smjele roditi ni u jednoj vjernoj glavi: meni sveti ratovi baš ne donose ništa, osim nevolja. To sam pomislio. A nakon toga sam pao u najteži grijeh: htio sam opravdati boga!, pokušao sam sebi objasniti zašto ih moram baš ubiti, jer mi je bilo žao mojih jadnih roditelja koji i tako skoro ništa ne jedu.

Čak sam jučer išao u grad da pitam višega svećenika da li se baš moraju ubiti, naročito ako ništa ne jedu, i ako ne jedu smiju li se pošetjeti. Kao da kod višnjih naredaba ima »ako! O, jadnici! O, ništavni i grešni!, kako ste nerazumni. Budi vam oporšteno zbog ludosti vaše i nerazumnosti.

Strašno sam se, velečasni oče moj, namučio prošlu noć i dva prethodna dana zbog tih svojih grijeha. Toliko da blagosloveno božije vrijeme provodim drhteći kao trska. I jučer mi se objasnilo sve ono što si nam prije dva dana govorio: vidio sam da je istina da ih treba ubiti, radi njihovog dobra, jer ćemo ih tako spasiti od bijelih golubova iz svetoga rata, i od grijehova koje bi još činili u ovome životu. I vidio sam da ćemo im tako povećati milost kod boga, jer će mu krenuti, preporučeni kao žrtve za sveti rat. I da ćemo tako naše majke osloboditi od njihovoga poganskog prokletstva da prinose blaga božija tuđemu na žrtvu: one, jadne, i ne znaju da su im tuđa djeca u utrobi kričala i da su tuđim ljudima žrtve prinobile.

Sve mi se to obznanilo jučer, moj velečasni oče, ali je već bilo kasno: hudobe su već vodile kolo oko mene. Tako sam sinoć, u snu, vidio u uglu svoje sobe nekakvo kao dijete, malo a debelo, glave kao kosmato

jaje i s oklebešenim obrazima, a sve poskakuje gore-dolje. I danas su me čitav dan ophodila takva djeca, i progono me strah i od božijeg prokletstva i od njih, a jučer sam na trgu vidio ženskoga nečastivog i čuo ga kako se kikoće mojoj gluposti.

Spasi me, velečasni oče, reci mi pokoru kojom se mogu izbaviti iz njihovih ruku i uteći se svome bogu, opet čist.«

Tako je na papir zakivao svoje grijeha i osjećao se sve lakšim, iz časa u čas i sa svakim slovom. I kao da je s grijesima na papir isticala i njegovoga duša, ili, prije, kapala, jedna po jedna vrela kap koje su se, kasnije, svaka za sebe, hladile i skrućivale, svaka u svoj oblik. (Kao kapi otopljene od svijeće.) Od toga mu je bilo pomalo čudno: baš kao da se ljudska duša i sastoji od grijeha (raznih sumnji i nevjera), i, kad oni iz nje odu, ostanu samo muk i puka hrana. A sve do tada je bio siguran da to nije tako, svi su uvijek i govorili da to nije tako.

Klonuo je na stol i spokojno prespavao tu noć na pismu sa svojim grijesima. A sutradan, čim se probudio, krenuo je u seoski hram da preda pismo svećeniku i sačeka određene pokore. Bio je beskrajno lagan, lepršav i proziran kao pramen magle. Baš kao da duša daje neprozirnost ljudskome tijelu. Iskreno se bojao da će uzletjeti u naoblačeno nebo i utopiti se u njegovome sivilu prije nego se uspije iskupiti; najgore mu je bilo što nije smio potrčati da skрати put do svećenika i pokore (jer bi tada sigurno uzletio), a strah od zakašnjenja zbog sporoga hodanja rastao je sve više.

Hram ga je dočekao zvonjavom iz svih zvona. Zapljusnuo ga i naprosto potopio svetim zvukom. I baš kad mu se učinilo da će ga, onako prozirnoga i laganog, raspršiti, on se teško sručio na vlažnu zemlju. »Nije bog blag kao što se kaže«, pomislio je, »vidiš da se okrutno sveti: ubije te prije nego što ti dopusti da se konačno iskupiš«.

Prije nego je izdahnuo, cijeloga ga je zakučio užas koji mu je zgrčio šaku u kojoj mu je bila duša zakovana na papir. Sinulo mu je da su mu ostala bar dva teška grijeha, jedan zbog neučinjenoga i drugi zbog učinjenoga djela: ovaj što ga je navukao sada, svojom grešnom mišlju, kad je mračno oklevetao boga, i onaj zbog neizvršene naredbe: nije stigao utući svoje ostarjele roditelje.

neki aspekti društvenog organizovanja omladine u sistemu socijalističke samoupravne demokratije

mirko pejanović

I ASPEKTI DRUŠTVENOG ODREĐENJA OMLADINE

U našem društvu, u svakodnevnom životu, obično, pod omladinom podrazumijevamo sve koji pripadaju generaciji od 13 do 27 godina starosti. Ovo određene omladine prihvaćeno je i kao osnova za definisanje dobnih granica za članstvo u omladinskoj organizaciji. Međutim, potpunije, tj. sociološko-političko definisanje omla-

dine zahtijeva dublju analizu klasne strukture društva i poimanja omladine u toj strukturi. U okviru naše teme ne činimo širu eksplikaciju teorijskog poimanja omladine. Zbog toga će biti riječi samo o nekim aspektima koji čine osnovu za potpunije određenje omladine kao dijela društva.

Omladina i u socijalnom, i u idejnom i političkom smislu, nije posebna društvena grupacija. Obilježje posebne socijalne grupe najmanje može imati po tome što je čine svi mladi ljudi. Istina, ona jeste dozna grupa, upravo po tome što je čine mladi ljudi. I pored toga što ima određene specifične crte — položaj u odnosu na društvenu proizvodnju, psihološki profil, u fazi je pripremanja za uloge u društvenoj podjeli rada i drugo — omladina je diferencirana u istoj mjeri u kojoj je diferencirano i društvo. Omladina »nije posebno društveno biće«¹

Prema tome, omladina je dio ukupnog društvenog bića i dijeli njegovu sudbinu. Zbog toga u socijalnom i klasnom smislu ne možemo govoriti o homogenoj omladini ni o omladini kao posebnoj socijalnoj kategoriji.

Omladina postaje posebna socijalna kategorija samo jednim svojim dijelom, ali ne kao omladina uopšte, već kao pripadnik određene grupacije: radnika, učenika i dr. I ovo svojstvo, dakle, nije po tome što je neko mlad, već što je radnik, učenik, student i slično. Po tome je i socijalna slojevitost omladine ogledalo socijalne strukture cijelog društva.

Kao što nije posebna socijalna formacija, i nije izvan postojeće strukture društva, omladina sama po sebi ne stvara svoju svijest i neku svoju posebnu viziju društvenog razvoja. Tu viziju stvara radnička klasa predvođena SK, kao najprogressivnija društvena snaga, polazeći od svojih klasnih, socijalnih i političkih interesa. A omladina je samo dio tih snaga. Njena svijest se, dakle, ne formira odvojeno od cjelokupne društvene strukture.

Sve što se zbiva u društvu, ispoljava se i u omladini. To je i razumljivo, jer se društvene protivvrječnosti održavaju i u redovima omladine. I pored toga što ona »stasa i vaspitava se u socijalističkom društvu, bilo bi pogrešno idealizirati njenu svijest i smatrati je imunom od pogleda i ponašanja tuđih socijalizma«²

Otuda se kao najbitnije u kontekstu društvenog razvoja postavljaju pitanje uticaja snaga revolucije i socijalizma na svijest omladine. Jer, mlada generacija je vrlo značajan kreativan faktor. O tome se za KPU, odnosno SKJ u njegovoj revolucionarnoj strategiji, taktici i praktičnoj revolucionarnoj borbi radničke klase, za SK se uvijek postavljalo, pored ostalog i pitanje ostvarivanja vodeće idejno-političke uloge u društvu.

Posebna crta omladine jeste životna zainteresovanost za uspješan razvitak socijalizma, koji joj donosi ostvarenje težnji i interesa, i to da ona u revolucionarnu borbu najprogressivnijih snaga unosi svoj mladalački žar i polet. Po pravilu, omladina se lakše i brže angažuje u progresivnoj društvenoj akciji, jer je manje vezana za prošlost i tradiciju. Istorija naše narodnoslobodilačke borbe i socijalističke revolucije je najbolji primjer širokog angažovanja omladine u borbi za ciljeve revolucije upravo zato što je otvarala perspektivu socijalnog oslobođenja čovjeka od svih vidova otuđenosti i eksploatacije, i što je time stvarala bolji društveni položaj samoj omladini.

Putevi afirmacije omladine idu kroz njeno angažovanje u svim oblastima društvenog života. Okrenuti omladinu samo na neku njenu omladinsku problematiku, iako njeno postojanje nije sporno, značilo bi nemati njenu akciju u ukupnim društvenim tokovima. Treba imati u vidu činjenicu da su u praksi prevladala shvatanja da se omladinski problemi tiču samo omladine. Svejedno o čemu se radi — o zapošljavanju ili mogućnostima za obrazovanje — sve su to, istovremeno, omladinski i društveni problemi. Zapravo, svi omladinski problemi su društveni i svi društveni problemi su omladinski. Radi se o tome da su »problemi omladine stvar cijelog društva, a posebno Saveza komunista«, koji se na svim nivoima mora maksimalno zalagati da bi se njihovom rješavanju poklanjala prvorazredna pažnja. »Jer interesi i potrebe omladine, u stvari, nisu ništa drugo nego dio interesa i potreba radnih ljudi.«⁴

I u sadašnjoj etapi naše revolucije, kad se ostvaruje Ustav, Zakon o udruženom radu i Titova inicijativa o kolektivnom radu i odgovornosti, »od ogromnog je značaja stvaralačko i sve veće učešće omladine u cjelokupnom društvenom životu. Njena odgovornost za napredak društva, a time i vlastitog položaja, mora stalno da se povećava. Samoupravljanje joj zato pruža historijski šansu i ona treba da je iskoristi.«⁵ Prema tome, mogućnosti afirmacije omladine su date u samoupravnim društvenim odnosima, a od nje same najviše ovisi koliko će ih iskoristiti.

Savezu komunista Jugoslavije, kao vodećoj idejno-političkoj snazi društva, uvijek se postavljalo pitanje kako postići da omladina bude svjesna neophodnosti društvenog progressa i da bude uključena u te tokove. U ostvarivanju svoje istorijske uloge, SKJ je, u okviru svoje revolucionarne djelatnosti, radio neprekidno na osposobljavanju mlade generacije za aktivno učešće u izgradnji socijalističkog društva. Borba za mlade ljude, za njihovou socijalističku orijentaciju, za aktivno uključivanje u izvršenje zadataka koje je postavljala socijalistička revolucija, bila je i ostala jedna od dimenzija revolucionarne djelatnosti komunističkog pokreta u nas. Pristupio ove dimenzije u programu i revolucionarnoj borbi komunističkog pokreta uslovlilo je široki razmah inicijativa, stvaralaštva i revolucionarne aktivnosti mlade generacije na ostvarivanju ciljeva revolucije prije rata, u toku NOB-a, u poslijeratnoj izgradnji zemlje, sve do današnjih dana. U toj svojoj revolucionarnoj akciji, tj. u idejnom radu s omladinom, komunisti se ne dijele na stare i mlade komuniste.⁶ Gledano istorijski, SKJ je kroz svoju revolucionarnu strategiju ostvario punu afirmaciju omladine kao progresivnog faktora u svim sektorima društvenog života.

U borbi za socijalističku usmjerenost i stvaralačku društvenu aktivnost omladine, SKJ je naročitu pažnju poklanjao društvenom organizovanju omladine, tj. mjestu i ulozi organizacija koje okupljaju mlade. U poslijeratnom društvenom razvoju, društveno-političko organizovanje omladine se razvijalo i mijenjalo u skladu s ciljevima društvenog razvoja i stremljenjima i interesima mlade generacije. Jedna od bitnih promjena u društvenom organizovanju omladine izvršena je poslije Treće konferencije SKJ, održane u decembru 1972. godine.

U skladu s promjenama u društveno-političkom sistemu, a na osnovu odluka Treće konferencije SKJ, na IX kongresu SSOJ, održanom novembra 1974. godine, konstituisana je nova omladinska organizacija — Savez socijalističke omladine Jugoslavije. U vezi s konstituisanjem SSO treba imati u vidu sljedeće činjenice: 1) Savez socijalističke omladine Jugoslavije je izraz kontinuiteta razvoja revolucionarnog omladinskog pokreta u našoj zemlji, jer se u njegovom liku nastavlja tradicija revolucionarnog omladinskog pokreta SKOJ-a, USAOJ-a, NOJ-a i SOJ-a; 2) Savez socijalističke omladine je jedan od elemenata političkog organizovanja društva, sastavni dio fronta organizovanih socijalističkih snaga sa SKJ na čelu; 3) društveno-političko organizovanje omladine u SSO je izraz revolucionarnog opredjeljenja mlade generacije i njene borbe za ostvarivanje ciljeva socijalističke revolucije, odnosno ostvarivanja diktature proletarijata zasnovane na vlasti i samoupravljanju radničke klase.

II KLASNO-SOCIJALNI KARAKTER SSO KAO IDEJNO-VASPITNE ORGANIZACIJE MLADIH

Iz uloge o ostvarivanju programa izgradnje socijalističkog samoupravnog društva, u okviru fronta organizovanih socijalističkih snaga predvođenog SKJ, proizilazi klasno-socijalno obilježje SSO. Ciljevi izgradnje socijalističkog društva determinisani

su klasnim činiocima borbe radničke klase za ovladavanje uslovima i rezultatima svoga rada i cjelinom društvene reprodukcije. U tim istorijskim težnjama radničke klase, i u njenim istorijskim interesima, sadržani su interesi radničke omladine, a s njom svih slojeva omladine, Jer, radnička klasa, oslobađajući sebe, vrši oslobođenje rada uopšte i dokida sve vidove ljudskog otuđenja. Prema tome, »u interesima radničke klase i njenoj borbi za razvoj socijalističkih i samoupravnih odnosa sadržani su vitalni interesi mlade generacije«⁷.

Društveno organizovanje omladine uvijek je uslovljeno cjelinom društvenog bića, čiji je i ona dio, i, što je najbitnije, ciljevima i interesima vladajuće klase (klase koja je na vlasti). U našim uslovima, tj. uslovima izgradnje socijalističkog samoupravnog produkcionog odnosa i dominantne uloge radničke klase u odlučivanju o svim društvenim poslovima, društveno-organizovanje omladine ima jasan klasno-socijalni cilj: borba u okviru fronta organizovanih socijalističkih snaga, za oslobođenje radničke klase, za zajednicu slobodnih i udruženih proizvođača, za svijet u kome je »slobodni razvitak svakog pojedinca uslov slobodnog razvika za sve«⁸. Gledano šire, to je i cilj socijalističke revolucije, koji se ostvaruje kroz razvoj socijalističke samoupravne demokratije kao specifičnog oblika diktature proletarijata.

Imajući u vidu klasno-socijalne činioce koji determinišu karakter društvenog organizovanja omladine u našem socijalističkom samoupravnom društvu, SSO je utemeljen na sljedećim društvenorelevantnim polazištima:

Prvo: Djelovanje omladine ispoljava se kroz idejno-politički jedinstvenu i masovnu organizaciju svih slojeva omladine koja je akciono i organizaciono samostalna u odnosu na druge društveno-političke organizacije.

Drugo: akciono i programsko utemeljivanje omladinske organizacije zasnovano je na programu SKJ i njegovoj ideologiji.

Treće: Cjelokupno društveno angažovanje i organizovanje omladine ima klasni karakter. To se ispoljava u primatnosti interesa radničke omladine, kao dijela radničke klase, u svim akcijama, oblicima aktivnosti organizovanja omladinske organizacije. Jer, u interesima radničke klase sadržani su i interesi cjelokupne omladine.

Četvrto: Programi i akcije Saveza socijalističke omladine imaju jasnu socijalističku sadržinu i opredijeljenost, u funkciji su socijalističkog vaspitanja i usmjeravanja omladine. Znači da je Savez socijalističke omladine socijalistički — po svojim opredjeljenjima i po tome što se bori da se omladina razvija kao socijalistička.

Peto: Savez socijalističke omladine osposobljava omladinu za socijalističku akciju i neposredno angažovanje u samoupravnom i političkom odlučivanju.

Šesto: Savez socijalističke omladine okuplja što šire mase mladih ljudi i njihove raznovrsne organizacije i njihovu društvenu akciju povezuje s drugim organizovanim socijalističkim snagama.

Sedmo: U Savezu socijalističke omladine svi vidovi aktivnosti omladine imaju ravnopravan tretman, kako oni koji nastaju u borbi za ostvarivanje socijalno-ekonomskih interesa, tako i oni koji su rezultat okupljanja prema ličnim sklonostima i interesovanjima: kulturno-umjetničko i tehničko stvaralaštvo, sport, rekreacija, zabava i sl.

Osmo: Osnovu organizacionog ustrojstva Saveza socijalističke omladine čini osnovna organizacija ili osnovni oblik aktivnosti društvene organizacije koja okuplja omladinu u osnovnim samoupravnim organizacijama i zajednicama. Svi drugi oblici aktivnosti povezivanja konstituišu se na delegatskom principu.

Deveto: Omladinska organizacija jeste konstitutivni dio Socijalističkog saveza radnog naroda.

Normativna razrada ovako definisanih polazišta izvršena je u Statutu SSO Jugoslavije i statutima republičkih i pokrajinskih organizacija. Time je, i s jasnom organizacionom strukturom, konstituisan Savez socijalističke omladine, koji je u Statutu SSO Jugoslavije definisan kao »društveno-politička i vaspitna organizacija u koju se mladi ljudi, kao pojedinci i društvene organizacije koje okupljaju omladinu, dobrovoljno udružuju i organizuju da bi svojom aktivnošću doprinijeli daljem ukupnom socijalističkom razvoju Jugoslavije na osnovama samoupravljanja, ostvarivanju ravnopravnosti i razvoja bratstva i jedinstva naroda i narodnosti i njihovog zajedništva, očuvanju slobode, nezavisnosti i mestvarne međunarodne politike naše zemlje«⁹.

III SAVEZ SOCIJALISTIČKE OMLADINE U SISTEMU SOCIJALISTIČKE SAMOUPRAVNE DEMOKRATIJE

Savez socijalističke omladine kao idejno-politička i masovna organizacija, jasno opredijeljena za izgradnju socijalizma, ima veliku ulogu u socijalističkom vaspitanju i pripremanju omladine za najšire učešće u društveno-političkom životu zemlje. Omladinska organizacija »razvija stvaralački aktivizam, društvenu odgovornost i radnu disciplinu mladih građana koji se preko ove svoje organizacije i sami angažuju na političkom i ideološkom samoupravljanju, osposobljavajući se za upravljanje društvenim poslovima«¹⁰.

Osnovnu ulogu SSO u društveno-političkom sistemu čini uloga koju ima u socijalističkom vaspitanju i osposobljavanju omladine za aktivno učešće u izgradnji socijalističkog samoupravljanja. Suštinu društvenog organizovanja omladine određuju njegove osnovne funkcije u sistemu socijalističke samoupravne demokratije:

1. Funkcija masovnog okupljanja svih slojeva omladine: SSO u svojim redovima okuplja što šire mase mladih i njihove raznovrsne organizacije.

2. Funkcija povezivanja društvene akcije omladine s drugim organizovanim socijalističkim snagama: SSO društvenu aktivnost omladine povezuje s drugim organizovanim socijalističkim snagama.

3. Funkcija formiranja socijalističke svijesti ili idejno-vaspitna funkcija: SSO kroz jasnu socijalističku opredijeljenost programa i akcija utiče na formiranje socijalističke i društvene svijesti.

4. Funkcija osposobljavanja za upravljanje društvenim poslovima: SSO osposobljava i pokreće omladinu na aktivnost u samoupravnom društveno-političkom odlučivanju u svim oblastima društvenog života.

5. Funkcija uvođenja (uključivanja) omladine u sistem samoupravne demokratije — delegacije i delegatski sistem društvenog odlučivanja: SSO podstiče omladinu na društveno-političku aktivnost u samoupravnim tijelima osnovnih samoupravnih organizacija i zajednica (OOUR-a, mjesnih i drugih samoupravnih zajednica), u delegacijama i delegatskim skupštinama društveno-političkih i samoupravnih interesnih zajednica.

6. Funkcija izražavanja ostvarivanja i usmjeravanja raznovrsnih interesa, težnji i stvaralaštva omladine: SSO organizuje aktivnost u kojima se ostvaruju raznovrsne potrebe i interesi mladih.

7. Funkcija organizatora i pokretača masovne socijalističke društvene akcije omladine: SSO je istinski mobilizator njene društvene akcije.

Ovom prilikom biće riječi samo o nekim aspektima navedenih funkcija SSO u sistemu socijalističke samoupravne demokratije.

1. *Funkcija okupljanja omladine:* U svojim redovima SSO okuplja sve slojeve omladine po dva osnova: kao pojedince, prema mjestu i području rada i života, i kao mlade ljude, pripadnike društvenih organizacija koje okupljaju omladinu. Pri tome on polazi od zajedničkih životnih interesa mlade generacije Jugoslavije »da se aktivno bori za razvoj socijalističkih samoupravnih odnosa, za vodeću ulogu radničke klase u društvu, za ravnopravnost, bratstvo i jedinstvo naših naroda i narodnosti, za jačanje njene nezavisnosti i nesvrstane politike«¹¹. Okupljajući omladinu u svojim redovima, Savez socijalističke omladine ostvaruje povezivanje, zblizavanje i idejno-političko jedinstvo svih njenih dijelova. Vrlo je važno »da se naša intelektualna i radnička omladina što više zblize i da svoje interese ne razdvajaju, jer su njihovi interesi zajednički«¹².

Funkciju masovnog okupljanja omladine SSO ostvaruje tako što na širokoj platformi borbe za samoupravni socijalizam okuplja, organizuje i aktivira »sve one mlade ljude koji su spremni da se bore za razvoj samoupravnih socijalističkih odnosa«¹³. U suštini, funkcija okupljanja omladine znači da Savez socijalističke omladine »ne treba da bude uska organizacija onog djela omladine koji se nalazi ili bi trebalo da se nalazi u Savezu komunista, nego da se razvija kao *demokratski front cjelokupne socijalističke omladine*«¹⁴. (Podvukao M. P.)

Kao masovna socijalistička jasno opredijeljena organizacija, SSO je širok otvoren za uključivanje pojedinaca u njegove redove. On to čini u onoj mjeri »u kojoj ti pojedinci jesu, ili mogu biti, opredijeljeni za socijalistički samoupravni razvoj«¹⁵. Jer, Savez socijalističke omladine, po svojim opredjeljenjima, jeste socijalistički, ali to svoje društveno obilježje on potvrđuje time što se bori da omladina postane socijalistička.

2. *Funkcija povezivanja društvene aktivnosti omladine s drugim organizovanim socijalističkim snagama:* Polazeći od činjenice da su u istorijskim interesima radničke klase i njenoj borbi za ostvarivanje ciljeva revolucije sadržani vitalni interesi mlade generacije, SSO ima značajnu ulogu u povezivanju društvene aktivnosti omladine s akcijom drugih organizovanih socijalističkih snaga u okviru SSRN. Upravo zato, SSO je u Statutu SSOJ definisan kao sastavni dio Socijalističkog saveza radnog naroda Jugoslavije na svim nivoima njegovog organizovanja. U okviru SSRN, kao jedinstvenog fronta svih organizovanih socijalističkih snaga, SSO se »organizaciono i akciono udružuje s drugim organizovanim socijalističkim snagama s kojima zajednički utvrđuje jedinstvena politička stanovišta i utvrđuje i ostvaruje konkretne programe zajedničkog i sopstvenog angažovanja u ostvarivanju ciljeva socijalističke samoupravne izgradnje«¹⁶. Na taj način interesi, progresivne težnje i inicijative omladine, koje nastaju kroz akciju SSO, u Socijalističkom savezu radnog naroda dobivaju širu društvenu verifikaciju. U tom kontekstu dato je i ustavno određenje SSRN, koje, pored ostalog, »stvara uslove za svestrano učestvovanje omladine i njenih organizacija u društvenom i političkom životu«¹⁷. U ovom određenju u suštini je izvršeno i ustavno definisanje SSO kao dijela organizovanih socijalističkih snaga i konstitutivnog elementa SSRN. S druge strane, i SSO, takođe, »ima neposredne obaveze i odgovornost za jačanje Socijalističkog saveza kao fronta svih organizovanih socijalističkih snaga društva«¹⁸. U tome omladinska organizacija »ima uspjeha u onoj mjeri u kojoj u Socijalističkom savezu ima mogućnosti za šire angažovanje i uticaj na rješavanje suštinskih životnih pitanja društva u cjelini i onih pitanja koja se neposredno tiču mladih«¹⁹.

3. *Idejno-vaspitna funkcija:* Raznovrsnim oblicima svog djelovanja SSO ostvaruje uticaj među onim mladim ljudima »koji još nisu politički aktivni i čija je ideološko-politička orijentacija još u formiranju«²⁰. Radi se, dakle, uvijek o novodolazećim ge-

neracijama«²¹, za čiju se svijest bori omladinska organizacija tako što mlade ljude na konkretnim pitanjima uvlači u društveno-politički život na programu borbe za samoupravni socijalizam. U ostvarivanju ove uloge prevashodno su značajne društvene organizacije, koje zadovoljavaju određene interese omladine: sportske, kulturne, tehničke i druge, i preko kojih se mladi postepeno uključuju u socijalističku društvenu akciju.

Kad je riječ o vaspitanju omladine i uticaju na formiranje njene socijalističke svijesti, uvijek treba imati u vidu dvije činjenice. Prvo, da sadašnja mlada generacija živi u socijalističkom društvu koje nije oslobođeno protivrječnosti prelaznog perioda i da u realnim društvenim odnosima ima nesocijalističkih idejnih uticaja. Drugo, omladina ne postaje po sebi socijalistička. Zbog toga se ona ne može ostaviti spontanom procesu vaspitanja.

Među brojnim društvenim činionicima koji utiču na vaspitanje omladine značajnu ulogu ima SSO. Svoju vaspitnu funkciju SSO ostvaruje razvijajući u omladine tri bitne osobine svestrane socijalističke ličnosti: socijalistički odnos prema radu, marksistički pogled na svijet i socijalistički moral.

Osnova cjelokupnog vaspitanja jeste rad. »Ja sam uvijek stajao i dalje stojim na stanovištu da kod naše omladine treba stvarati socijalistički odnos prema radu«²². On se ne njeguje i ne stvara samo na dobrovoljnim radnim akcijama, mada su one imale, i imaju, veliki uticaj na to, već i u konkretnom radu koji proističe iz stvarnih uslova života. To je rad u tvornici, na selu, to je i učenje i studiranje. Tako se kod mladih, još od rane mladosti, razvija svijest da je osnovno mjerilo čovjeka rad i da on u društvu vrijedi onoliko koliko stvaralačkim radom može doprinijeti napretku.

Uz školu, porodicu i druge vaspitne činioce, SSO, kroz razne oblike svoga djelovanja, doprinosi stvaranju marksističkog pogleda mladih na svijet. Pri tome SSO i u programskoj orijentaciji i u praktičnoj akciji vodi računa o tome da u idejno-političkom i marksističkom obrazovanju omladine ne ostane samo na nivou knjiškog znanja o socijalizmu i društvenim odnosima u njemu. Nikakvo »apstraktno dociranje bez veze sa životom ne može imati uticaja na formiranje svijesti omladine«²³. Značajnu ulogu u formiranju marksističkog pogleda na svijet ima upoznavanje omladine s konkretnim problemima društvenog razvoja i njeno uključivanje u rješavanje tih problema. Jer »bez rada, bez borbe, knjiško poznavanje komunizma iz komunističkih brošura ne vrijedi apsolutno ništa, ejr ono bi produžavalo stari raskid između teorije i prakse, onaj stari raskid koji je predstavljao najodvratniju crtu starog buržoaskog društva«²⁴. Osim toga, »čitavo vaspitanje, obrazovanje i učenje savremene omladine treba da kod nje razvija komunistički moral«²⁵. To znači da socijalistički moral proizilazi iz interesa klasne borbe proletarijata. Na empirijskom planu, u uslovima izgradnje socijalističkog samoupravljanja, suštinu morala čini borba za ovladavanje viškom rada od strane samih radnika. Polazeći od ovog stanovišta, SSO kod omladine, u cilju jačanja socijalističkog morala, njeguje: odanost ciljevima borbe radničke klase, borbenost, pravičnost, skromnost, solidarnost, drugarstvo i sl. Naša »omladina se mora vaspitavati na klasnoj osnovi«²⁶.

4. *Funkcija osposobljavanja omladine za upravljanje društvenim poslovima:* Omladinska organizacija i svi oblici njene aktivnosti doprinose osposobljavanju omladine za aktivno i neposredno angažovanje u društvenom životu i samoupravnom i političkom odlučivanju. U SSO, kao svojoj društveno-političkoj organizaciji, omladina se osposobljava za aktivno, neposredno i odgovorno učešće u samoupravnim društvenim odnosima. Time se omladina osposobljava za preuzimanje svoga dijela odgovornosti za ukupni društveni razvoj. Osnovna društvena funkcija SSO

SUPERSTITION.

[face p. 47.

praznoverje

»treba da bude upravo ta da subjektivno osposobljava«... mlade ljude da »preuzmu ravnopravnu odgovornost u donošenju ne samo odluka koje se neposredno tiču omladine, nego i drugih«²⁷.

Angažujući omladinu za učešće u cjelokupnom društveno-političkom životu i osposobljavajući je za upravljanje društvenim poslovima, SSO doprinosi jačanju procesa podruživanja politike i demokratizacije društvenih odnosa. Šire učešće i veći sticaj omladine u društveno-političkom životu zasniva se na njenom djelovanju u svim oblicima samoupravnog organizovanja društva, posebno u osnovnim samoupravnim organizacijama i zajednicama.

SSO osposobljava omladinu za aktivno stvaralačko učešće u društveno-političkom životu uticajem na neposredno društveno angažovanje u samoupravnom životu samoupravnih organizacija i zajednica i marksističkim obrazovanjem, koje je u funkciji osposobljavanja za društvenu akciju. Bez temeljitog marksističkog obrazovanja omladina ne može s uspjehom preduzimati teret našeg daljeg razvitka. Omladina ne može ostati samo na tome da bude vjerna interesima i potrebama radničke klase. Ona se istovremeno mora znati boriti za njihovo ostvarivanje. To podrazumijeva da se omladina u procesu jačanja samoupravnih, demokratskih i humanističkih odnosa među ljudima »mora uporno boriti za svoje sopstveno znanje, pre svega za marksističko znanje koje je potrebno za socijalističku društvenu akciju i za prihvatanje odgovornosti u samoupravnim zajednicama i delegatskim tijelima«²⁸. Jer »izučavanjem marksizma jača socijalistički duh kod omladine«²⁹ i njena sposobnost da bude među prvim u borbi za dalji svestran napredak našeg društva.

Marksističko obrazovanje je uvijek bilo nezamjenljivo oružje i ideološka osnova za čvrstu revolucionarnu orijentaciju.

5. *Funkcija uvođenja (uključivanja) omladine u sistem samoupravne demokratije:* SSO uvodi omladinu u proces samoupravnog odlučivanja u osnovnim samoupravnim organizacijama i zajednicama, njihovim delegacijama i delegatskim skupštinama društveno-političkih i samoupravnih interesnih zajednica.

Njegova bitna društvena uloga i jest »da uvodi mlade ljude u sistem samoupravne demokratije, tj. delegatski sistem...«³⁰ Savez socijalističke omladine nije odvojen od sistema svakodnevnog odlučivanja o društvenim problemima. Najveći dio omladine nalazi se u procesu društvene proizvodnje ili se kroz školovanje priprema za radnike u organizacijama udruženog rada. Mladi ljudi se, dakle, svakodnevno nalaze u bazi društvenog života: osnovnim organizacijama udruženog rada, mjesnim i drugim samoupravnim zajednicama. Da bi omladina bila »tjesno povezana sa ekonomskim, samoupravnim, političkim i drugim interesima i potrebama čovjeka na radnom mjestu u fabrici, u gradu, na selu ili u institucijama drugih društvenih delatnosti«³¹, ona se ne smije zatvarati u sebe i u uzak krug takozvanih »omladinskih problema«. Njeno angažovanje je potrebno u svim oblastima društvenog života.

Društveno-ekonomski i politički odnosi, uspostavljeni Ustavom i Zakonom o udruženom radu, omogućuju omladini potpuno uključivanje i angažovanje u radu svih samoupravnih organa, delegatskih skupština i u svim društveno-političkim organizacijama. Formiranjem skupština društveno-političkih samoupravnih interesnih zajednica na delegatskom principu, Savez socijalističke omladine je u okviru fronta organizovanih socijalističkih snaga postao izborna osnova za društveno-političko vijeće. Osim toga, mladi ljudi kao proizvođači, učenici i slično, tj. kao radni ljudi i građani, zajedno s drugim radnim ljudima u osnovnim samoupravnim organizacijama i zajednicama, učestvuju u obrazovanju svih delegacija i delegatskih tijela. Međutim, u okviru Socijalističkog saveza radnog naroda, kao fronta organizovanih socijalističkih snaga, Savez socijalističke omladine, odnosno izabrana tijela u njegovoj organizacionoj strukturi — opštinske, pokrajinske i republičke konferencije — obavljaju ustavne funkcije delegacija za delegate u društveno-političkim vijećima.³² U okviru Socijalističkog saveza radnog naroda, društveno-političke organizacije »dogovorno utvrđuju listu kandidata za kandidate u skupštine društveno-političkih zajednica iz reda svojih delegacija«³³. Na taj način iz Saveza socijalističke omladine bira se izvjestan broj delegata u delegatska vijeća društveno-političkih organizacija (društveno-politička vijeća). Zajedno s delegatima drugih društveno-političkih organizacija, delegati Saveza socijalističke omladine imaju ne samo pravo, nego i odgovornost u vršenju funkcija skupština društveno-političkih zajednica.

Uz sve ovo, delegatski sistem je omogućio »daleko veće učešće mladih u sistemu odlučivanja na svim nivoima, od osnovne organizacije udruženog rada i mesne zajednice do skupštine SFRJ«³⁴.

U okviru nastojanja da ostvari potpuniju ulogu u delegatskom sistemu, Savez socijalističke omladine svoju aktivnost mora snažnije razvijati u dva osnovna pravca.

Prvo, »neophodno je snažnije aktiviranje« Saveza socijalističke omladine u cjelokupnoj problematici Socijalističkog saveza, »a posebno u njegovim sekcijama«³⁵.

Drugo, »Savez socijalističke omladine treba da bude aktivnije prisutan u delegatskom sistemu, i to kako u radničkim savjetima i drugim samoupravnim tijelima, tako i u delegacijama i u delegatskim skupštinama društveno-političkih zajednica«³⁶. Razumljivo, svoju aktivnost Savez socijalističke omladine treba prvenstveno da razvija »u delegacijama, na konferencijama delegacija, u društveno-političkim vijećima, u društvenim savjetima i sličnim tijelima«³⁷.

Ovakvu aktivnost i odgovornost za ostvarivanje uloge u delegatskom sistemu Savez socijalističke omladine će ispuniti u

onoj mjeri u kojoj — u okviru Socijalističkog saveza radnog naroda i samostalno — bude stalno i ažurno pratio problematiku koja je »od značaja za angažovanje omladine i koja se nalazi na dnevnom redu delegacija i delegatskih skupština i drugih delegatskih tijela, bilo u sistemu udruženog rada i posebnih samoupravnih interesnih zajednica, bilo u mjesnim zajednicama, opštinama i drugim društveno-političkim zajednicama«³⁸.

6. *Funkcija izražavanja, usmjeravanja i ostvarivanja raznovrsnih interesa, težnji i stvaralaštva omladine:* Bitna uloga Saveza socijalističke omladine je i u tome da raznovrsne interese, težnje i stvaralaštvo omladine izražava i u socijalističkom pravcu usmjerava. Ostvarivanje ove funkcije omogućeno je, pored ostalog, načinom organizovanja Saveza socijalističke omladine. Svi oblici organizovanja omogućuju svestrano ispoljavanje i usmjeravanje u socijalističkom pravcu ranovrsnih interesa omladine. Riječ je o ekonomskim, socijalnim, političkim, kulturnim interesima, zatim interesovanju za sport, tehničko stvaralaštvo, rekreaciju i slično. U suštini, Savez socijalističke omladine je širok socijalni okvir za svestrano izražavanje težnji omladine. Takvu ulogu Savez socijalističke omladine obezbijedio je, pored ostalog, i organizacionom strukturom. U njegovom sastavu, kao kolektivni članovi, djeluju: Narodna tehnika, Savez amaterskih kulturno-umjetničkih društava i organizacija, Savez organizacija za fizičku kulturu, Savez izviđača, Savez gorana, Ferijalni savez, Muzička omladina, podmladak i omladina Crvenog krsta, Savez pionira, Književna omladina i Savez esperanta omladine. Upravo ove organizacije čine najširu socijalnu osnovu za zadovoljavanje ličnih sklonosti i raznovrsnih interesovanja omladine i za njenu svestranu društvenu afirmaciju i socijalističko vaspitanje. Ove organizacije, svaka pojedinačno i sve zajedno, doprinose formiranju stvaralačke socijalističke ličnosti mladog čovjeka.

7. *Funkcija organizatora i pokretača masovne socijalističke društvene akcije omladine:* Savez socijalističke omladine je organizacija konkretne akcije u svim oblastima društvene aktivnosti omladine. Njegova suština je u tome da organizuje i pokreće masovnu akciju omladine na programu izgradnje socijalističkog samoupravljanja. U tom nastojanju on doprinosi afirmaciji omladine kao značajne stvaralačke snage u društvu. Ova funkcija osobito dolazi do izražaja kroz mobilizaciju omladine u poznatim omladinskim i opštedruštvenim akcijama. Savez socijalističke omladine je nezamjenljiv pokretač i organizator masovnih akcija, kao što su: dobrovoljne radne akcije na izgradnji privrednih i drugih objekata, radna takmičenja i slično.

1 TITO: Završna riječ na Trećoj konferenciji SKJ, Treća konferencija SKJ, Izdavački centar »Komunist«, str. 12.

2 TITO: Referat na Desetom kongresu SKJ, Deseti kongres SKJ, »Komunist«, Beograd, 1974, strana 53.

3 TITO: Govor u Zagrebu povodom proslave pedesetogodišnjice SKOJ-a, 10. oktobra 1969. Tito o omladini, »Mladost«, Beograd, 1974, str. 169.

4 EDVARD KARDELJ: Pravci razvoja političkog sistema socijalističkog samoupravljanja, Izdavački centar »Komunist«, Beograd, 1977, str. 208.

5 TITO: Referat na X kongresu SKJ, X kongres SKJ — referat predsjednika Tita i rezolucije, IC »Komunist«, Beograd, 1974.

6 O tome EDVARD KARDELJ govori šire, i ističe: »Mi danas ne smemo deliti komuniste na mlade i stare i odvajati ih u posebne organizacije. Vođa uloga SK u širokim omladinskim masama uopšte, a posebno u Savezu socijalističke omladine, treba da bude rezultat upravo njegove aktivnosti i njegove sposobnosti da svojom progresivnom kreativnošću utiče na svest širokih masa mladih ljudi.« (Edvard Kardelj: Pravci razvoja političkog sistema socijalističkog samoupravljanja, Izdavački centar »Komunist«, Beograd, 1977, str. 210)

7 TITO: Referat na X kongresu SKJ, X kongres SKJ — referat predsjednika Tita i rezolucije, IX »Komunist«, Beograd, 1974, str. 54.

8 K. Marks, F. Engels: Manifest Komunističke partije, »Mladost«, Beograd, 1973, str. 38.

9 Deveti kongres SSO Jugoslavije, »Mladost«, Beograd, 1974, str. 122.

10 Program SKJ, Izdavački centar »Komunist«, Beograd, 1975, str. 244.

11 TITO: SKJ i omladina, »Mladost«, Beograd, 1974, str. 214.

12 Ibid.

13 TITO: SKJ i omladina, »Mladost«, Beograd, 1974, str. 135.

14 Edvard Kardelj: Pravci razvoja političkog sistema socijalističkog samoupravljanja, Izdavački centar »Komunist«, Beograd, 1974, str. 211.

15 RATO DUGONJIĆ: »Komunist« br. 1052, 16. maj 1977, str. 24.

16 Statut SSO Jugoslavije, IX kongres SSOJ — dokumenti, »Mladost«, Beograd, 1974, str. 123.

17 Ustav SFRJ, Osnovna načela NIP »Književne novine«, Beograd, 1974, str. 17.

18 Edvard Kardelj: Pravci razvoja političkog sistema socijalističkog samoupravljanja, »Komunist«, Beograd, 1977, str. 211.

19 Ibid.

20 SKJ i omladina, »Mladost«, Beograd, 1974, str. 216.

21 RATO DUGONJIĆ: »Komunist« broj 1052, 16. maj 1977, str. 24.

22 TITO: Iz razgovora s graditeljima savskog nasipa, 6. decembra 1967. Tito o omladini, »Mladost«, Beograd, 1974, str. 144.

23 Program SKJ, IC »Komunist«, Beograd, 1975, str. 244.

24 LENJIN: Omladini, »Mladost«, Beograd, 1974, str. 110.

25 Ibid.

26 TITO: Intervju listu »Mladost«, 25. maja 1972. Tito o omladini, »Mladost«, Beograd, 1974, str. 190.

27 Edvard Kardelj: Pravci razvoja političkog sistema socijalističkog samoupravljanja, Izdavački centar »Komunist«, Beograd, 1977, str. 208.

28 Ibid.

29 TITO: Razgovor predsjednika Tita s delegacijom omladine BiH, »Oslobođenje«, 10. 4. 1977, str. 3.

30 Edvard Kardelj: Pravci razvoja političkog sistema socijalističkog samoupravljanja, IC »Komunist«, Beograd, 1977, str. 208.

31 Ibid.

32 Prema članu 133. Ustava SFRJ, u društveno-političkim organizacijama funkciju delegacije obavljaju njihova izabrana tijela određena njihovim statutima, odnosno drugim aktima.

33 Ustav SFRJ, član 139, stav 2, NIP »Književne novine«, Beograd, 1974, str. 139.

34 Edvard Kardelj: Pravci razvoja političkog sistema socijalističkog samoupravljanja, IC »Komunist«, Beograd, 1977, str. 209.

35 Edvard Kardelj: Pravci razvoja političkog sistema socijalističkog samoupravljanja, IC »Komunist«, Beograd, 1977, str. 210.

36 Ibid.

37 Ibid.

38 Ibid., str. 211.